

Vergaderjaar 2003–2004

28 965

Zorgplicht bij financiële dienstverlening

Nr. 11

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 4 augustus 2004

De vaste commissie voor Financiën¹ heeft op 30 juni 2004 overleg gevoerd met vice-minister-president Zalm, minister van Financiën, over:

- **de brief van de minister van Financiën d.d. 26 mei 2004 over Voortgang werkwijze Commissie Geschillen Aandelenlease (28 965, nr. 8);**
- **de brief van de minister van Financiën d.d. 17 juni 2004 over Afronding werkzaamheden Commissie Geschillen Aandelenlease (28 965, nr. 9).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Vendrik** (GroenLinks) constateert tot zijn grote spijt dat een jaar nadat de minister van Financiën op aandringen van de Tweede Kamer is overgegaan tot de installatie van de Commissie Geschillen Aandelenlease (CGA) ofwel de commissie-Oosting, het aandelenleasedrama nog immer voortduurt, het drama van de oninbare schulden, het drama dat de Nederlandse Staat geen oplossing vindt voor de individuele gevallen, het drama van incassobureaus en deurwaarders. Het is zeer te betreuren dat de CGA inmiddels heeft moeten concluderen zich genooddakt te zien over te gaan tot afronding van haar werkzaamheden omdat zij onvoldoende grondslag ziet voor een zinvolle en verantwoorde voortzetting van het overleg met partijen, gericht op het tot stand brengen van een regeling voor openstaande aandelenleaseconflicten. In feite is door een belanghebbende partij de stekker eruit getrokken en is iedereen weer terug bij af, waarbij de gedupeerden het verder maar moeten uitzoeken. Het is voor de heer Vendrik onbestaanbaar dat het hierbij blijft. Als in dezen verder gewacht moet worden op de Nederlandse rechtsstaat, dan is nu al duidelijk wie aan het langste eind zullen trekken. Dit algemeen overleg moet dat zien te voorkomen.

Gelet op het vorengaande vraagt de heer Vendrik de minister dan ook met grote spoed advies in te winnen bij de landsadvocaat over de mogelijkheid dat de Nederlandse Staat gaat meeproceduren om een spoedige rechtsgang te bevorderen, en de Kamer daarover uiterlijk begin september nader te informeren. Verder krijgt hij graag de bevestiging van de minister dat niet slechts bepaalde delen maar het gehele rapport van

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Giskes (D66), Crone (PvdA), Van Egerschot (VVD), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Halsema (GroenLinks), Kant (SP), Eurlings (CDA), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Smits (PvdA), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Tichelaar (PvdA), voorzitter, Gerkens (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), De Nerée tot Babberich (CDA), Koomen (CDA), Fierens (PvdA), Aptroot (VVD), Blom (PvdA), Heemskerk (PvdA) en Dezentjé Hamming (VVD).

Plv. leden: Rouvoet (ChristenUnie), Bakker (D66), Koenders (PvdA), Van Beek (VVD), Balemans (VVD), Kortenhorst (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Duyvendak (GroenLinks), Van Gent (GroenLinks), De Ruiter (SP), Mosterd (CDA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Atsma (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Omtzigt (CDA), Eerdmans (LPF), Noorman-den Uyl (PvdA), Van Bommel (SP), Jan de Vries (CDA), Hermans (LPF), Mastwijk (CDA), Rambocus (CDA), Samsom (PvdA), Luchtenveld (VVD), Smeets (PvdA), Douma (PvdA) en Bibi de Vries (VVD).

de commissie-Oosting na gereedkoming ervan, voor iedereen toegankelijk en beschikbaar zal zijn en gaat hij er bovendien van uit dat het rapport begeleid zal zijn van een kabinetsstandpunt.

Boven dit aandelenleasedrama hangt voortdurend het rapport van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) in de lucht. Een jaar geleden heeft de minister de Tweede Kamer toegezegd alle wetten en regels tot het uiterste op te rekken om ervoor te zorgen dat dit rapport openbaar gemaakt zou worden. Geconcludeerd moet echter worden dat het nog steeds niet openbaar is, terwijl dit in feite het belangrijkste rapport is als het gaat om het hebben van een oordeel over wat er in dezen is fout gegaan en wie schuld heeft aan dit drama. Kan aangegeven worden waarom het rapport nog niet openbaar is en waarom de geheimhoudingsbepaling kennelijk zo stringent is, dat zelfs de commissie-Oosting het niet vertrouwelijk heeft mogen inzien? Het zou toch de rechtsstaat op z'n kop zijn, als een rapport dat voor duizenden mensen van belang is, dat ook in de rechtszaal een rol zou moeten kunnen spelen en dat door zowel de Kamer als de commissie-Oosting ingezien zou moeten kunnen worden, niet vrijgegeven kan worden op grond van een geheimhoudingsbepaling die voortvloeit uit het oude prudentieel toezicht, terwijl het hierbij in feite gaat om gedrags-toezicht dat de AFM uitoefent? Hieraan raakt de vraag waarom de AFM geen aangifte heeft gedaan in deze zaak bij het openbaar ministerie. Heeft dat ook te maken met genoemde geheimhoudingsbepaling?

De heer Vendrik spreekt ten slotte de hoop uit dat de minister in dit algemeen overleg meer te melden heeft dan in zijn brief van 17 juni jongstleden, in de zin van kansen en mogelijkheden die hij nog ziet om de duizenden gedupeerden te helpen. Als de minister niet in staat blijkt om op dit punt meer openingen te bieden, zal zonodig het parlement via de instelling van een parlementair onderzoek de zaak verder moeten trekken.

Mevrouw **Kant** (SP) vindt het betreutswaardig dat in feite nu blijkt dat met betrekking tot het zoeken naar oplossingen voor de aandelenleasekwestie in feite een jaar verloren is gegaan, waardoor de gedupeerden nog verder in de afgrond dreigen af te glijden. Door de betrokken aanbieders van aandelenleaseproducten zijn grote aantallen mensen misleid. Het is de verantwoordelijkheid van de politiek in casu de minister van Financiën om te zoeken naar oplossingen en om na te gaan hoe het zo ver heeft kunnen komen dat het toezicht heeft gefaald. Er zijn regels overtreden waardoor dit drama heeft kunnen gebeuren.

De commissie-Oosting constateert terecht dat er sprake is van een onbalans tussen de leasebeleggers en de aanbieders. Laatstgenoemden kunnen dure advocaten inschakelen en hebben financieel gezien een lange adem, waardoor ze de rechtsgang volledig kunnen voltooien, terwijl de gedupeerden hiervoor veelal geen geld kunnen vrijmaken. Deelt de minister deze constatering van de commissie? Hoe gaat hij ervoor zorgen dat de gedupeerden alsnog hun recht kunnen halen? Het mag in een rechtsstaat toch niet zo zijn dat wanneer mensen door misleiding bankroet gaan, ze hun juridische strijd tegen die misleiding niet meer kunnen voeren om financiële redenen?

In plaats van allerlei verschillende rechtbanken zou in dezen gedacht kunnen worden aan het instellen van één loket voor alle rechtszaken die de gedupeerden zullen voeren, hetgeen in ieder geval tot minder tegenstrijdigheid zou kunnen leiden. Daarnaast zou mevrouw Kant graag zien dat er ten aanzien van het Bureau Krediet Registratie (BKR) in Tiel voor betrokkenen een uitzonderingspositie wordt gecreëerd zodat ze alsnog een lening kunnen krijgen ten behoeve van hun te voeren gerechtelijke procedures. Daarnaast doet zij de suggestie tot de oprichting van een fonds waarop de gedupeerden via een renteloze lening een beroep kunnen doen om in ieder geval hun recht te kunnen halen. Een andere mogelijkheid is om de landsadvocaat in te schakelen om deze mensen

juridisch bij te staan in de verdere rechtsgang, ook met het oog op de eigen verantwoordelijkheid van de overheid in dezen.

Mevrouw Kant gaat er vanuit dat het rapport van de commissie-Oosting volledig openbaar zal worden gemaakt, hetgeen zeker een steun in de rug zal betekenen voor de gedupeerden. Zo is het nog steeds onaanvaardbaar en onrechtvaardig dat de aanbieders wel inzage hebben in het AFM-rapport en de mensen die gedupeerd zijn niet. Derhalve dient ook dat rapport alsnog openbaar gemaakt te worden.

Los van de schuldvraag, dient er gelet op de zwaarte van dit maatschappelijke probleem, ook gekeken te worden naar extra mogelijkheden van schuldsanering voor mensen die de juridische strijd om financiële redenen hebben moeten staken. Waar de overheid zelf in deze kwestie forse steken heeft laten vallen, is een speciale en aparte behandeling van deze gedupeerden in dezen wel degelijk terecht.

Niet alleen de aanbieders maar ook de tussenpersonen die op provisiebasis geprofiteerd hebben van de aandelenlease, dragen schuld aan de positie waarin de gedupeerden terecht zijn gekomen. In hoeverre kan de overheid een rol spelen om hun positie nader onder de loep te nemen? Indien de minister van Financiën vandaag zijn verantwoordelijkheid in deze kwestie niet echt wil nemen, zal naar het oordeel van mevrouw Kant de Kamer zelf de verantwoordelijkheid op zich moet nemen om via een werkgroep of een parlementair onderzoek te bezien hoe tot een oplossing van dit conflict kan worden gekomen.

De heer **Heemskerk** (PvdA) memoreert het algemeen overleg van bijna een jaar geleden waarin de minister het voorstel van de Kamer overnam tot instelling van de commissie-Oosting en om te bemiddelen in deze treurige zaak. Daarmee nam de minister zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid op zich. De commissie is vervolgens aan het werk gegaan, waarbij de Kamer zich in die periode bewust stil heeft gehouden om de broedende kip niet te storen. Het is dan ook heel triest te moeten constateren dat de financiële sector, niet alleen Dexia maar vooral de vorige eigenaar van Legiolease, Aegon, zelf die maatschappelijke verantwoordelijkheid niet op zich heeft genomen. De sector heeft zijn knopen geteld en kiest voor heel veel juridische procedures. Er wordt veel gesproken en geschreven over maatschappelijk verantwoord ondernemen, maar maatschappelijk verantwoord ondernemen is vooral een kwestie van doen. Het is zeer spijtig dat de partijen niet tot overeenstemming hebben kunnen komen, ondanks de grote reputatie van Oosting, Sorgdrager en Du Perron. Vele duizenden zitten nu met grote financiële en psychologische problemen. Wat is het politieke oordeel van de minister over deze gang van zaken? Wie verwijt hij deze mislukking?

Wat betreft de juridische rechtsgang gebeurt in feite datgene wat nu juist niet had moeten gebeuren. Mensen met geld kunnen de lange juridische procedures wel starten en volhouden en hebben best een kans op succes, terwijl de onwetende beleggers die nooit eerder een financieel product kochten en lage inkomens hebben, hun hoofd in de schoot werpen omdat ze zich geen dure advocaten kunnen veroorloven. Het is essentieel dat eenieder een eerlijke kans heeft voor de rechtbank en dat voorkomen wordt dat advocaten er heel veel geld aan gaan verdienen. Derhalve is het van belang dat al het juridisch materiaal waarover de commissie-Oosting beschikt, openbaar wordt gemaakt. Ook het inwinnen van het advies van de landsadvocaat kan nuttig zijn bij de verdere rechtsgang. Daarnaast vraagt de heer Heemskerk aan de minister om samen met de minister van Justitie een plan van aanpak te presenteren over de juridische gevolgen van de gang naar de rechter voor individuele gedupeerden en verenigingen van gedupeerden. Hoe zorgt het kabinet ervoor dat die gang zo soepel mogelijk verloopt? Komen er aparte, onderscheiden categorieën en hoe wordt het risico van overbelasting van de rechterlijke macht voor-

komen? Het zou daarbij goed zijn als genoemd plan van aanpak tegelijkertijd met het rapport van de commissie-Oosting verscheen.

Registratie bij het BKR leidt er op dit moment toe dat sommige mensen geen extra geld kunnen verkrijgen om een advocaat in te huren. De heer Heemskerk zou graag zien dat in dezen gezocht werd naar een oplossing in de vorm van een BKR-codering, die aangeeft dat betrokkenen weliswaar een schuld hebben maar dat dienaangaande nog een juridische procedure loopt.

Hij sluit zich aan bij het verzoek van de heer Vendrik tot openbaarmaking van het AFM-rapport.

Het is niet alleen van belang dat deze minister uit deze aandelenlease-affaire lessen trekt inzake de aanscherping van de zorgplicht bij financiële dienstverlening en over de rol van de toezichthouder, maar ook dat de Tweede Kamer zelfstandig de gang van zaken in dezen beoordeelt. Het voorstel voor het instellen van een aparte werkgroep binnen deze Kamer die zich hiermee gaat bezighouden, verdient dan ook zeker nadere overweging.

Voor financiële instellingen zoals Dexia en Aegon zijn vertrouwen en reputatie het allerbelangrijkste. Vertrouwen en reputatie komen echter te voet maar gaan te paard. Langdurige rechtszaken zijn hiervoor dan ook uitermate schadelijk. Hoewel het niet te bewijzen is, weet de heer Heemskerk vrijwel zeker dat de ziekelijke salarisprikkels in de vorm van aandelenopties en bonussen als percentage van de omzet of de winst, ertoe leiden dat bestuurders alleen maar kijken naar de korte termijn en hun poot stijf houden. Hij doet, wellicht tegen beter weten in, een oproep aan de instellingen om zich te realiseren dat rechtszaken voor hen op de lange termijn uiterst schadelijk zijn, en om op basis van echt maatschappelijk ondernemen te proberen via overleg tot een oplossing van het onderhavige conflict te komen.

Mevrouw **Koomen** (CDA) meent dat, waar de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting helaas is mislukt, de centrale vraag nu voorligt in hoeverre kabinet en Kamer nog verder een rol kunnen spelen bij een spoedige oplossing van het onderhavige aandelenleaseconflict dat in feite een goot maatschappelijk drama inhoudt met financiële en psychische gevolgen voor alle gedupeerden. Welke mogelijkheden ziet de minister om invulling te geven aan die rol? Als de gedupeerden nog slechts een individuele gang naar de rechter rest, zal dat grote capaciteitsproblemen voor het Nederlands rechtssysteem hebben. Is de minister bereid om samen met zijn collega van Justitie na te gaan welke in dezen de mogelijkheden zijn van versnelling en versoepeling van de rechtsgang, ook in financieel opzicht? Welke rol kan de landsadvocaat hierbij spelen? Refererend aan een zeer recent krantenartikel waarin er melding van wordt gemaakt dat een van de intermediairs heeft aangegeven in gesprek te zullen gaan met gedupeerden van aandelenleaseproducten, vraagt mevrouw Koomen de minister om de NVA en de NBVA hierover te benaderen teneinde ervoor te zorgen dat meer intermediairs dat voorbeeld gaan volgen.

Daarnaast is het van belang dat de minister zijn uiterste best doet om, uiteraard binnen de wettelijke grenzen, volledige openbaarmaking van de beschikbare gegevens van met name de rapporten van de commissie-Oosting, het Dutch Securities Institute (DSI) en de AFM, te bewerkstelligen, zodat de gedupeerden daarmee hun voordeel kunnen doen bij de verdere juridische procedure.

Mevrouw **Van Egerschot** (VVD) beseft dat de gevolgen van de instortende beurs zeer ingrijpend zijn voor iedereen die in aandelen heeft belegd, ongeacht of dat in beleggingsfondsen of in andere financiële producten is gebeurd. In dat licht staat zij dan ook absoluut niet onverschillig tegenover het maatschappelijk drama dat zich heeft afgespeeld

rond de aandelenlease. Dat neemt niet weg dat hoe fors de financiële tegenvallers voor alle betrokkenen ook zijn en hoe schrijnend de daardoor ontstane situaties ook zijn, de verantwoordelijkheid voor het doen van die beleggingen bij de consument zelf ligt. Dit betekent echter niet dat er op de financiële dienstverleners geen zorgplicht rust. Die zorgplicht moet ertoe bijdragen dat de consument zijn of haar verantwoordelijkheid kan nemen. De financiële dienstverlener zal moeten voldoen aan de eisen van betrouwbaarheid, deskundigheid en zorgvuldigheid. Indien hiervan niet sprake lijkt te zijn, kan de consument, de dienstverlener in een civiel geding aanspreken op naleving van deze verplichtingen. Voor de politiek is in dezen evenwel niet specifiek een rol weggelegd. De Kamer moet niet langer gedupeerden doen geloven dat zij de redder kan spelen, daar waar de verantwoordelijkheid primair bij de consument zelf ligt. Voorkomen moet worden dat de rekening hiervan terechtkomt bij de miljoenen belastingbetalers die niet voor de aandelenlease hebben gekozen. Het voorgaande houdt evenwel niet in dat de overheid bij de gehele gang van zaken geen betrokkenheid heeft. Deze betrokkenheid betreft het stellen van bepaalde waarborgen. Het gaat hierbij om adequate regelgeving, adequaat toezicht en de naleving hiervan, en het bieden van een onafhankelijke rechtsgang voor de betrokken partijen. Wat is de reactie van de minister op de uitspraak van mevrouw Kant dat er geen sprake is van adequaat toezicht en de naleving hiervan? Mag er met betrekking tot het aspect van de adequate regelgeving van worden uitgegaan dat bij de bespreking van de Wet financieel toezicht alle conclusies die in het kader van het onderhavige debat aan de orde komen, ook in relatie tot volledige openbaarheid van de rapporten van de commissie-Oosting en de AFM, betrokken zullen worden?

Gezien het feit dat duizenden Nederlanders zich gedupeerd voelen en hun aangeraden is om het civielrechtelijke pad op te gaan, is het van groot belang dat de minister de verdere gang van zaken nauwgezet blijft monitoren, zo nodig in samenwerking met zijn collega van Justitie. Kan hij ervoor zorgdragen dat betrokkenen zo snel mogelijk een oordeel ontvangen van de rechter, bijvoorbeeld via het stimuleren van sprongcassatie of proefprocessen?

Het is zeer te betreuren dat de commissie-Oosting zich genooddaakt heeft gezien over te gaan tot afronding van haar werkzaamheden omdat er onvoldoende grondslag was voor een zinvolle en verantwoorde voortzetting van het overleg met de partijen. Kan de minister aangeven wanneer het eindrapport van de commissie is te verwachten en wanneer de kabinetsreactie daarop zal verschijnen?

Mevrouw **Giskes** (D66) meent dat, refererend aan haar bij eerdere gelegenheden gebezigde stelling dat bankieren een relatief risicoloze onderneming is, banken zich ten opzichte van individuele klanten, de kleinere rekeninghouders dus, vaak slordig en rücksichtslos opstellen. Telkens wanneer de vraag zich voordoet aan welke regels banken zich hebben te houden, gaat de voorkeur er bij hen toch vooral naar uit om alles zelf te mogen regelen met eigen toezichtorganen. Pas als de zaak echt spaak lijkt te lopen en er met wetgeving gedreigd wordt, zijn ze bereid om tot een nadere regeling te komen. Een goed voorbeeld hiervan is de financiële bijsluiter die na jarenlange druk uiteindelijk is gerealiseerd. Die bijsluiter is evenwel zo ingewikkeld gemaakt, dat die eigenlijk zijn doel weer voorbij-schiet. Een en ander illustreert hoe banken denken zich te kunnen gedragen in het maatschappelijk verkeer. De kwestie rond de aandelenlease is daarvan het zoveelste voorbeeld. De eigen verantwoordelijkheid van consumenten om te beleggen, laat onverlet het feit dat betrokkenen in dit geval absoluut niet van tevoren duidelijk zijn geïnformeerd over de gevolgen van de verplichting die ze aangingen. Zo is niet voor tweeërlei uitleg vatbaar de conclusie in het AFM-rapport dat in het merendeel van

de onderzochte gevallen aanbieders van aandelenleaseproducten een of meerdere aspecten van de zorgplicht niet of onvoldoende hebben nageleefd.

Door het mislukken van de bemiddeling door de commissie-Oosting is een nieuwe situatie ontstaan, waarin de gedupeerden feitelijk niets anders rest dan de gang naar de rechter. Naar het oordeel van mevrouw Giskes moeten zij daar in ieder geval toe in staat worden gesteld. Indien er financiële belemmeringen zijn op dat punt, dienen die te worden weggenomen. Wellicht is een suggestie om de banken desnoods als collectief aan te slaan ten behoeve van een soort procedeerfonds, als tegenhanger van alle kosten die de banken kennelijk zonder enig probleem kunnen maken voor hun eigen procesvoering. Verder is het in het licht van de rechtsgang van belang dat alle betrokken rapporten openbaar worden gemaakt. Een bijkomende vraag in dit verband is waarom de AFM zelf niet de juridische weg in dezen is gaan bewandelen. In hoeverre kan de landsadvocaat overigens een rol spelen bij de verdere rechtsgang? Is het verder mogelijk om tot een soort groepsgewijze aanpak van de processen in dezen te komen, aangezien het in feite gaat om hetzelfde soort product?

De organisatie Consument en Geldzaken heeft erop gewezen dat de overheid een steekje heeft laten vallen door de Wet op het consumentenkrediet niet van toepassing te verklaren op de aandelenleaseconstructie. Wat is daarop de reactie van de minister?

Antwoord van de minister

Ook de **minister** is zeer teleurgesteld dat de commissie-Oosting tot de conclusie is moeten komen dat er geen brug geslagen kon worden tussen de aanbieders van aandelenleaseproducten en degenen die door het kopen van deze producten nu schulden hebben. Naar verwachting half juli zal de commissie haar rapport uitbrengen, waarna het ter beschikking zal worden gesteld van de Kamer. De minister heeft met het oog daarop de commissie gevraagd haar taakopdracht wat te verruimen zodat de commissie alle relevante opmerkingen die zij wil maken, ook kan verwerken in het rapport.

De twee desbetreffende rapporten van de AFM zijn beide openbaar gemaakt, te weten het rapport uit 2001 over reclame-uitingen en het rapport van oktober 2003. Geruchten als zouden er allerlei geheime rapporten van de AMF zijn, zijn nergens op gebaseerd. Verder mag ervan worden uitgegaan dat de AFM aan dossiervorming doet, bijvoorbeeld inzake de boeteprocedure die nog gaande is. Dit zou er in uit kunnen monden dat indien een boete wordt opgelegd, de naam van de beboete instantie als ook de reden waarom de boete is opgelegd, zullen worden geopenbaard.

De minister is voornemens om na ommekomst van het rapport van de commissie-Oosting een kabinetsreactie daarop te schrijven, waarin ook zal worden ingegaan op de rol die het ministerie van Financiën en de AFM in deze kwestie hebben gespeeld. Dat schrijven zal de Kamer nog in het zomerreces bereiken.

Wellicht ten overvloede wijst hij erop dat in het Burgerlijk Wetboek de zorgplicht is geregeld, namelijk de plicht van aanbieders om hun afnemers op een goede manier te informeren over de eigenschappen van het aangeboden product. In de Wet toezicht effectenverkeer en het Besluit toezicht effectenverkeer van 1995 wordt ook melding gemaakt van de zorgplicht, die vervolgens in een nadere regeling van de STE van 1999 nader is uitgewerkt. Tevens is in de nieuwe wetgeving inzake de financiële dienstverlening het punt van de zorgplicht nader uitgeschreven. Op dit moment is het toezicht op tussenpersonen overigens nog niet geregeld. Een van de voornemens die zijn neergelegd in het wetsvoorstel met

betrekking tot de taakuitbreiding van de AFM is dat zij niet alleen toezicht gaat houden op aanbieders van producten maar ook op de tussenpersonen.

Misleiding is uiteraard wettelijk verboden. Bovendien moeten de aanbieders bij de verkoop de zorg betrachten die van een professionele dienstverlener mag worden verwacht. Verder is vermeldenswaard dat inmiddels een aantal procedures zijn afgerond in het voordeel van gedupeerden, zowel bij het DSI als bij de rechtbank.

De gedachte dat de onderhavige kwestie via een schikking tot een bevredigende oplossing voor alle partijen kan worden gebracht, dient in ieder geval voorlopig te worden losgelaten. Wel is de verwachting dat binnen de komende veertien dagen nog een aantal richtinggevende uitspraken van met name de rechtbank te Amsterdam zullen volgen.

De commissie-Oosting heeft in twee fasen geopereerd. Allereerst heeft zij bij alle partijen nagegaan of ze überhaupt geïnteresseerd waren in de schikkingmethodiek, waarbij de uitspraken die reeds waren gedaan, richtinggevend zouden worden voor de bemiddelingspoging. De aanbieders en de belangenverenigingen van gedupeerden hebben daarop positief gereageerd. Vervolgens heeft de commissie niet ten onrechte de redenering gevolgd dat wanneer aanbieders niet ergens ja op zeggen, het weinig zin heeft om de zielen van de verenigingen van gedupeerden verder te masseren. De commissie heeft gepeild of de ideeën die zij redelijk vond, bij de aanbieders weerklank vonden. De reactie daarop was negatief. Toen de commissie-Oosting vervolgens eigenlijk de vlag wilde strijken maar de minister toch signalen kreeg van aanbieders van producten dat er bij hen nog wel degelijk gegronde hoop was dat tot een oplossing gekomen zou kunnen worden, heeft hij de commissie gevraagd om twee weken extra de tijd te nemen voor het verder aftasten van de mogelijkheden. Dit heeft evenwel niet geresulteerd in een inhoudelijk tegenvoorstel.

De nu voorliggende vraag is hoe een efficiënte rechtsgang voor de gedupeerden kan worden georganiseerd. Onderdeel hiervan is de mogelijkheid van gebruikmaking van de inkomensafhankelijke regeling voor rechtsbijstand, waarvoor een totaalbedrag van 350 mln is gereserveerd. De praktijk leert overigens dat burgers die ingang goed weten te vinden. In 2003 zijn er 350 000 toevoegingen geweest vanwege de rechtsbijstand en hebben ongeveer 440 000 burgers contact opgenomen met de bureaus voor rechtshulp. De Raden voor de rechtsbijstand hebben geen enkele indicatie dat gedupeerde aandelenleasebezitters geen advocaat toegewezen zouden kunnen krijgen voor hun toevoeging. De minister heeft de raden er overigens wel op gewezen dat nu de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting is mislukt, er rekening mee moet worden gehouden dat nog veel meer mensen zich zullen melden voor gesubsidieerde rechtsbijstand. De raden hebben toegezegd dat wanneer een dergelijke grote toeloop ontstaat, ze de expertise in dit soort zaken zullen gaan concentreren en dat ze zullen registreren hoeveel toevoegingen terzake worden gedaan. Indien er onverhoopt toch signalen zijn dat de raden de situatie alsdan nog niet aankunnen, zal de minister er zorg voor dragen dat er voldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld, zodat de capaciteit zodanig kan worden verruimd dat ze de vraag alsnog aankunnen. Naast de rechtsbijstand is voor gedupeerden overigens het instrument van de schuldhulpverlening beschikbaar.

In het kader van de efficiënte rechtsgang is ook de Raad voor de rechtspraak benaderd. De verwachting is dat de rechtspraak zodanig georganiseerd wordt dat zoveel mogelijk zaken worden geclusterd, in de zin dat zaken gecompartmenteerd naar gelijke gevallen worden gevoerd. Zodra de uitspraken van de Amsterdamse rechtbank bekend zijn, komen de voorzitters van de civiele sectoren en de kantonrechters bij elkaar om het verdere traject zo goed mogelijk te laten verlopen. In samenspraak met de

minister van Justitie zal de Kamer over de verdere bevindingen op dat punt bij brief nader worden geïnformeerd.

Daarnaast zal de mogelijkheid van sprongcassatie wellicht soelaas kunnen bieden, teneinde te voorkomen dat men eerst naar het Hof moet om daarna pas bij de Hoge Raad terecht te kunnen. Een en ander vereist wel dat beide partijen ermee instemmen dat meteen naar het hoogste rechtscollege wordt gegaan in het kader van een snelle afhandeling. De minister zal in ieder geval proberen te bevorderen dat zowel gedupeerden als aanbieders hieraan hun medewerking zullen verlenen.

Met het oog op een snelle afhandeling zou ook het middel van het proefproces ingezet kunnen worden.

Vervolgens wijst de minister op het wetsvoorstel Collectieve afwikkeling massaschade dat bij de Kamer aanhangig is gemaakt. De werking hiervan zou met betrekking tot de aandelenleasekwestie evenwel pas interessant zijn geweest indien de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting was geslaagd, aangezien de regeling dan als algemeen verbindend had kunnen worden opgelegd. Deze gang van zaken laat onverlet dat na inwerkingtreding ervan deze wet in voorkomende gevallen in de toekomst efficiënt zou kunnen uitwerken.

Door het BKR te Tiel worden kredieten geregistreerd. Als een krediet geregistreerd is terwijl er nog geen rechtszaak is geweest, blijft dat krediet geregistreerd staan. In feite kan aan banken niet opgelegd worden om dan met dat krediet geen rekening te houden. Wel is de minister bereid om zich met het BKR te verstaan over de mogelijkheid om bij de registratie een toevoeging op te nemen van een aparte indicator, in de zin dat aangegeven wordt dat het een schuld uit leaseaandelen betreft en er nog een rechtszaak over loopt. Punt blijft evenwel dat wanneer een instantie bij de beoordeling van een kredietverlening er kennis van heeft dat de aanvrager reeds een krediet heeft waarover nog een rechtszaak gaande is waarvan de uitkomst nog ongewis is, die instantie het bestaande krediet wel degelijk als relevant moet aanmerken.

De AFM doet aangifte van strafrechtelijke feiten indien zij daartoe aanleiding ziet en er sprake is van toepasselijkheid van het strafrecht. Overigens zijn niet alle overtredingen in het kader van de wetgeving op het financieel toezicht strafrechtelijk van aard. Er zijn ook bestuursrechtelijke overtredingen die kunnen worden aangepakt, bijvoorbeeld middels het opleggen van boetes. Rond de aandelenlease is gelet op het aspect van de zorgplicht veeleer sprake van een civielrechtelijke aangelegenheid.

Desgevraagd door de heer Vendrik zal de minister nagaan of er in deze kwestie een concreet geval bekend is waarbij de AFM het oordeel van het openbaar ministerie heeft gevraagd over de mogelijkheid van strafrechtelijke vervolging. De uitkomst daarvan zal worden meegenomen in het reeds toegezegde kabinetsstandpunt.

Indien de AFM een boete met eventueel de naam van betrokkene en de redengeving publiceert, moet zij er van tevoren zeker van zijn dat dit voor de rechter stand houdt. In dat kader is een zorgvuldige procedure van hoor en wederhoor vooraf essentieel. Naar verwachting is die procedure binnenkort afgerond en valt binnen niet al te lange termijn een uitspraak te verwachten.

Ten aanzien van de vraag of het zin heeft om de Staat dan wel de landsadvocaat in te schakelen bij de verdere procesgang, zal de minister nader juridisch advies inwinnen. Overigens dient hierbij opgemerkt te worden dat adviezen van de landsadvocaat doorgaans niet openbaar gemaakt kunnen worden.

Hoewel ook tussenpersonen kunnen worden aangesproken, ligt de crux van het probleem veelal bij de achterliggende aanbieders van de producten, aangezien deze ook het materieel hebben geleverd dat bij de voorlichting is gebruikt. Indien de aanbieder van het product alle informatie wel zorgvuldig heeft gepubliceerd en vervolgens de tussenpersoon

verkeerde informatie aan de klant heeft voorgehouden, is de aanbieder daar uiteraard niet op aanspreekbaar.

Onder verwijzing naar een zeer recent krantenartikel waarin er melding van wordt gemaakt dat een van de intermediairs heeft aangegeven in gesprek te zullen gaan met gedupeerden van aandelenleaseproducten, heeft mevrouw Koomen de minister gevraagd om de NVA en de NBVA hierover te benaderen teneinde ervoor te zorgen dat meer intermediairs dat voorbeeld gaan volgen. Hij zegt toe met beide verenigingen hierover contact op te nemen.

De geschillencommissie van het DSI doet onafhankelijke uitspraken en bestaat uit mensen met een gedegen juridische achtergrond.

Ten slotte benadrukt de minister dat degene die de zorgplicht serieus neemt, te allen tijde de kredietwaardigheid als zodanig moet nagaan, los van de vraag of de Wet op het consumentenkrediet nu wel of niet van toepassing is.

Nadere gedachtewisseling

Voor de heer **Vendrik** (GroenLinks) is de belangrijkste conclusie nu, dat in de eerste week na het zomerreces op basis van de toegezegde brief van de minister, dit overleg, tevens in aanwezigheid van de minister van Justitie, wordt voortgezet. Daarnaast blijft wat hem betreft overeind de vraag of het parlement zijn verantwoordelijkheid zou moeten nemen door met een eigen onderzoek te komen.

Hoewel het winst is dat de minister zich samen met zijn collega van Justitie en alle betrokkenen in het justitiële veld wil inzetten voor een efficiëntere rechtsgang in dezen, is en blijft de vraag of nu werkelijk alle middelen zijn benut om te voorkomen dat gedupeerden zijn aangewezen op die rechtsgang. Is de minister bereid alsnog na te gaan of er andere routes dan die rechtsgang zijn om het uiteindelijke doel te bereiken, namelijk een voor alle partijen bevredigende oplossing van het conflict?

Mevrouw **Kant** (SP) is bijzonder teleurgesteld over de beantwoording van de minister, waaruit te weinig een actieve houding spreekt om het voor de gedupeerden op te nemen. Zij roept hem dan ook met grote klem op om samen met de gedupeerden druk uit te oefenen op de aanbieders om hun standpunt in dezen te herzien.

De heer **Heemskerk** (PvdA) ziet het plan van aanpak van de ministers van Financiën en van Justitie met grote belangstelling tegemoet, waarbij hij ervan uitgaat dat het vervolgdebat in de eerste week na het reces zal plaatsvinden. Alsdan zal ook de noodzaak gezien kunnen worden van het instellen van een eigen onderzoek door de Kamer.

Ten slotte is hij dankbaar voor de heldere toezegging van de minister dat indien nodig, ruimere capaciteit beschikbaar zal komen voor de rechtsbijstand.

Mevrouw **Koomen** (CDA) meent dat de minister in zijn beantwoording duidelijk zijn actieve betrokkenheid bij het tot een oplossing brengen van het onderhavige conflict heeft uiteengezet en aangetoond. Daarnaast heeft hij met betrekking tot de toekomstige rechtsgang in dezen een aantal concrete toezeggingen gedaan, onder andere op het gebied van de sprongcassatie, het BKR, de capaciteit van de rechtsbijstand en het concentreren van expertise bij de verdere rechtsgang.

Mevrouw Koomen benadrukt het grote belang dat de minister zich gaat verstaan met de NVA en de NBVA over de rol van de intermediairs in het geheel. Als persoon en in zijn functie van minister kan hij veel gewicht in de schaal leggen om deze groeperingen en hun achterban te overtuigen, in de zin dat ze de gedupeerden tegemoet zullen komen.

De minister heeft aangegeven dat de komende veertien dagen nog een aantal richtinggevende uitspraken van met name de rechtbank te Amsterdam zullen volgen. Mochten die uitspraken ertoe aanleiding geven dat de partijen alsnog om de tafel gaan, ziet de minister daarbij voor zichzelf nog een bemiddelende rol weggelegd of geeft hij er de voorkeur aan om dit echt aan de partijen zelf over te laten?

Mevrouw **Van Egerschot** (VVD) zou graag zien dat zo spoedig mogelijk na het zomerreces het rapport van de commissie-Oosting, het kabinetsstandpunt en de nadere brief van de minister gezamenlijk behandeld worden.

Met zijn beantwoording toont de minister aan de onderhavige kwestie zeer serieus te nemen. In het bijzonder is zij verheugd over zijn toezegging inzake de sprongcassatie, die wel degelijk een bijdrage kan leveren aan versnelling van de rechtsgang.

Mevrouw **Giskes** (D66) betreurt het te moeten constateren dat op korte termijn een oplossing van het conflict niet is te verwachten, mede vanwege de nu bijna onafwendbare rechtsgang.

De **minister** merkt op dat de geheimhoudingsverplichtingen inzake de AFM voortvloeien uit Europese richtlijnen. Voor zover er geen geheimhoudingsverplichtingen aan de orde zijn, dient publicatie plaats te vinden. Wanneer de AFM daadwerkelijk tot een uitspraak komt, inclusief boete en redengeving, kan die ook bij andere rechtszaken een belangrijke rol spelen.

De minister ziet vooralsnog geen andere route dan de gedupeerden nu te helpen om hun recht te laten halen. Hij zal er persoonlijk op toezien dat er wat betreft de rechtsbijstand voldoende middelen beschikbaar zijn en bevorderen dat de deskundigheid voldoende wordt geconcentreerd. Een gelukkige bijkomstigheid in deze kwestie is dat veel gedupeerden zich georganiseerd hebben in verenigingen. Aangezien men in georganiseerd verband vaak meer kan bereiken dan individueel, mag het aspect van de zelforganisatiegraad niet onderschat worden als hulpmiddel bij een snelle afwikkeling van de procesgang.

De staatssecretaris van Financiën heeft mede namens de minister van EZ reeds toegezegd dat er een brief zal komen over de samenwerking tussen de AFM en het openbaar ministerie en tussen de Belastingdienst en het openbaar ministerie.

Indien organisaties zoals NVA en NBVA op enigerlei wijze de betrokken gedupeerden behulpzaam kunnen zijn bij het oplossen van het conflict, wil de minister ze daartoe graag aanmoedigen.

Na ommekomst van het rapport van de commissie-Oosting zal het direct aan de Kamer beschikbaar wordt gesteld en wordt meteen begonnen met de opstelling van het kabinetsstandpunt, dat na gereedkoming ervan tegelijkertijd met genoemd rapport met de Kamer zou kunnen worden besproken kort na het zomerreces.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Tichelaar

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck